

Постанова ВАСУ від 14.12.2012р. в справі К/9991/50772/12. Перемагає здоровий глузд

Нарешті, довгоочікувана позитивна практика Вищого адміністративного суду України. Приведемо лише окремі витяги з цього судового рішення:

«судами попередніх інстанцій не було враховано припис акту цивільного законодавства України, викладений в частині 1 статті 204 Цивільного кодексу України (далі –ЦК України) згідно з яким правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним (презумпція правомірності).

Посилання на Постанову ВАСУ від 14.12.2012р. в справі К/9991/50772/12

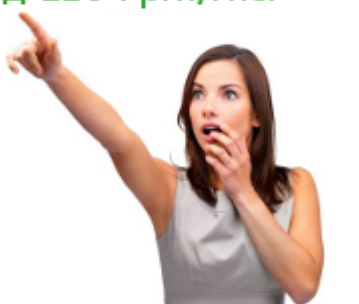
Головною підставою вважати правочин нікчемним являється її недійсність, встановлена законом. Саме законом, а не Актами, які б факти в цьому акті не були відображені. Вказані ж в Акті висновки є суто суб'єктивною думкою державного податкового ревізора-інспектора, оскільки були зроблені за відсутності інформації, яка надається в передбаченому законодавством порядку.

Крім того, відповідно до постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 від 06.11.2009 року було звернено увагу на наступне: «...вимога про встановлення нікчемності правочину підлягає розгляду у разі наявності відповідної суперечки. Такий позов може пред'являтися окремо, без застосування наслідків недійсності нікчемного правочину. В цьому випадку в резолютивній частині судового рішення суд вказує про нікчемність правочину або відмову в цьому. Вимога про

застосування наслідків недійсності правочину може бути заявлена як одночасно з вимогою про визнання оспорюваного правочину недійсним, так і у вигляді самостійної вимоги у разі нікчемності правочину і наявності рішення суду про визнання правочину недійсним. Наслідком визнання правочину (договору) недійсним не може бути його розірвання, оскільки це взаємовиключні вимоги. Якщо позивач посилається на нікчемність правочину для обґрунтування іншої заявленої вимоги, суд не має права посилатися на відсутність судового рішення про встановлення нікчемності правочину, а повинен дати оцінку таким аргументам позивача. Відповідно до статей 215 і 216 ЦК України вимога про визнання оспорюваного правочину недійсним і про застосування наслідків його недійсності, а також вимога про застосування наслідків недійсності нікчемного правочину можуть бути заявлені як однією із сторін правочину, так і іншою зацікавленою особою, права і законні інтереси якої порушені здійсненням правочину».

Вартість
обслуговування
підприємця
від 120 грн./міс.

Таким чином, **навіть за наявності ознак нікчемності правочину податкові органи мають право лише звертатися до судів з позовами про стягнення в доход держави коштів, отриманих по правочинах, здійснених з метою, що свідомо суперечить інтересам держави і суспільства, посилаючись на їх нікчемність.**

У зв'язку з цим слід зазначити, що одним з основних завдань органів державної податкової служби є здійснення контролю дотримання податкового законодавства і надання роз'яснень законодавства з питань оподаткування платникам податків. **Жодним законом не передбачено право органу державної податкової служби самостійно, в позасудовому порядку,**

визнавати нікчемними правочини і дані, вказані платником податків в податкових деклараціях.

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 207 Господарського кодексу України господарське зобов'язання, що не відповідає вимогам закону, або вчинено з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, або укладено учасниками господарських відносин з порушенням хоча б одним з них господарської компетенції (спеціальної правосуб'єктності), може бути на вимогу однієї із сторін, або відповідного органу державної влади визнано судом недійсним повністю або в частині.

Зазначена норма недійсність господарського зобов'язання пов'язує з наступним: невідповідністю його змісту вимогам закону; наявністю мети, що за відомо суперечить інтересам держави і суспільства; укладенням учасниками господарських відносин з порушенням хоча б одним із них господарської компетенції (спеціальної правосуб'єктності).

За вимогами цивільного законодавства існує презумпція правомірності правочину (ст. 204 ЦК України). Якщо недійсність правочину прямо не встановлена законом, але одна із сторін або інша заінтересована особа заперечує його дійсність на підставах, встановлених законом, такий правочин може бути визнаний судом недійсним (оспорюваний правочин).

Відповідно до статті 228 ЦК України правочин вважається таким, що порушує публічний порядок, якщо він був спрямований на порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим,

територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Правочин, який порушує публічний порядок, є нікчемним.

У складі цивільного правопорушення, передбаченого ст. 228 ЦК України міститься обов'язкова ознака - специфічна мета - порушення конституційних прав і свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконне заволодіння ним. Наявність мети, включеної до складу правопорушення підлягає обов'язковому доведенню.

Мета юридичної особи має бути доведена через мету відповідного керівника - фізичної особи, яка на момент укладання угоди виконувала представницькі функції за статутом (положенням) або за довіреністю. Слід зазначити, що наявність мети зазначеної в диспозиції ст. 228 ЦК України у фізичної особи тягне кримінальну відповідальність за відповідними статтями кримінального кодексу України за скоєний злочин, замах на злочин або готування до злочину.

Такі обставини можуть бути доведені лише обвинувальним вироком.

Відповідачем не надано доказів, а так само не було встановлено судами попередніх інстанцій фактів порушення конституційних прав чи свобод людини і громадянина, знищення, пошкодження майна фізичної або юридичної особи, держави, Автономної Республіки Крим, територіальної громади, незаконного володіння ним внаслідок укладання та виконання позивачем та ТОВ «Лаватан» правочинів.

Таким чином, відповідачем не доведено, а судами першої та апеляційної інстанції не встановлено, наявності мети, завідомо суперечної інтересам держави і суспільства, а також існування умислу у позивача чи його контрагента, як обов'язкової ознаки для визнання правочину недійсним та застосування адміністративно-господарських санкцій. Хоча факт порушення публічного порядку повинен бути доведеним певними засобами

доказування.

Інший підхід потенційно надасть можливість посадовим особам державних органів на власний розсуд оголошувати будь-який правочин недійсним (нікчемним) без звернення до суду, що не є правильним виходячи з загальних засад судочинства.

Крім того, необхідно зазначити, що можливий захист порушеного права шляхом звернення до суду із позовом про визнання нікчемного правочину дійсним стосується лише нікчемних правочинів з дефектом форми та правочинів без необхідного схвалення (параграф 2 глави 16 ЦК України).

Відповідачем також не було обґрунтовано належним чином і доведено у встановленому законом порядку, що угоди порушують публічний порядок, суперечать моральним засадам суспільства та спрямовані на заволодіння майном держави.

Відповідачем лише зазначено, без відповідних доказів, про відсутність реальності поставок товарів (робіт, послуг) які економічно необхідні для виконання такого постачання або здійснення діяльності тощо, що може свідчити про відсутність необхідних умов для здійснення відповідної господарської, економічної діяльності як позивачем, так і його контрагентом - є тільки припущенням.

Крім того, посилання відповідача на частини 1, 5 статтю 203, частини 1,2 статті 215, статтю 216 ЦК України є безпідставним, так як зазначені норми можуть використовуватися лише при визнанні правочинів недійсними в судовому порядку.

Вказані висновки підтверджуються і ст. 20 Податкового кодексу України, відповідно до якої органам державної податкової служби України не надано повноважень щодо визнання тих чи інших угод (правочинів) недійсними та/або нікчемними.

Все вищевикладене було зазначено позивачем в позовній заяві та апеляційній скарзі, однак зазначені норми матеріального права не були взагалі враховані судами під час прийняття

оскаржуваних рішень.

Крім того, під час ухвалення оскаржуваних рішень суди прийшли до висновку, що позивачем не надано доказів на підтвердження реальності господарських операцій між ТОВ «ПВК «Будівельник» та ТОВ «Лаватан».

Однак, позивачем до суду було надано: **податкові накладні, видаткові накладні, рахунки-фактури, які підтверджують факт поставки товару ТОВ «Лаватан» на користь позивача та банківські виписки, які підтверджують факт повної оплати позивачем поставленого товару.**

Всі зазначені вище документи підписані та скріплені печатками сторін та мають всі реквізити як того вимагає чинне законодавство України.

Відповідно до пп. 7.2.6. п. 7.2 ст. 7 Закону України «Про податок на додану вартість» визначено, що «податкова накладна видається платником податку, який поставляє товар (послуги), на вимогу їх отримувача, та є підставою для нарахування податкового кредиту...».

Відповідно до пп. 7.4.5. п. 7.4. ст. 7 Закону України «Про податок на додану вартість» не дозволяється включення до податкового кредиту будь-яких витрат по сплаті податку, що не підтверджені податковими накладними чи митними деклараціями, а також «... у разі, коли на момент перевірки платника податку органом державної податкової служби суми податку, попередньо включені до складу податкового кредиту, залишаються не підтвердженими зазначеними цим підпунктом документами, платник податку несе відповідальність у вигляді фінансових санкцій, установлених законодавством, нарахованих на суму податкового кредиту, не підтверджену зазначеними цим підпунктом документами».

Враховуючи той факт, що у позивача як на момент проведення перевірки, так і під час судового розгляду даної справи були в наявності всі податкові накладні та інші первинні документи

(їх копії наявні в матеріалах справи), які підтверджують факт поставки товар) ТОВ «Лаватан» на користь позивача, посилання суду як першої інстанції так і апеляційної інстанцій на пп. 7.2.6. п. 7.2 ст. 7 та пп. 7.4.5. п. 7.4. ст. 7 Закону України «Про податок на додану вартість» в обґрунтування своєї позиції є порушенням норм матеріального права.

Отже, доводи касаційної скарги дають підстави вважати, що при прийнятті оскаржуваних рішень, судами першої та апеляційної інстанцій було порушено норми матеріального та процесуального права.”

Департамент Аудиту

Компанії “Вікторія”